

BOGANMELDELSE

Bertil Wedin: AKTION OCH REAKTION PÅ GRÖNLAND.

Försvarets Forskningsanstalt, Stockholm 1971. 200 s.

Det er ikke så mange måneder siden, at der forelå en voldsom svensk kritik af det moderne Grønland og den danske indsats der. Nu er der udkommet en ny svensk bog om Grønland, skrevet af Bertil Wedin, som et par gange har berejst kysten under afdøde redaktør Helge Christensens kyndige vejledning.

Man kan allerførst undre sig lidt over, hvorfor denne bog er udgivet af det svenske forsvars forskningsanstalt, og den eneste saglige begrundelse synes at være bogens ret grundige behandling af amerikanernes tilstedeværelse på Grønland. Bortset herfra synes der ikke at være nogen naturlig begrundelse herfor, med mindre bogen skal tages som en social-antropologisk studie i det nye grønlandske samfund og de eventuelle politiske konsekvenser heraf.

Men helt bortset fra, hvem der har udgivet bogen, må den jo tages for det, den er, og alt i alt er det en saglig og grundig behandling, som bygger på omfattende indsamling af materialer og bringer en meget stor mængde facts, som stort set virker pålidelige. Denne saglige grundighed og systematik gælder bogens udmærkede historiske udredninger og behandlingen af de forskellige samfundsområder: erhverv, boliger, transport, sundhedsvæsen, uddannelse, socialforsorg, retsvæsen og teknik. Det er hele denne vældige indsats under nyordningen, som forfatteren sammenfatter under begrebet: Aktion.

Det andet hovedord fra bogens titel: Reaktion, omfatter alle de negative følger af den store omvæltning, specielt de menneskelige: Det forværedede forhold mellem de to folkegrupper, skuffelsen over den økonomiske udvikling, bitterheden i forbindelse med koncentrationspolitikken, stress-tendenser, svigtende ansvarsfølelse, politisk desperation og ligegyldighed, mindreværdskomplekser, alkoholmisbrug og moralske problemer, sociale nederlag og tragedier.

Til forskel fra de fleste fremstillinger lægger Wedin en meget stor del af ansvaret på grønlænderne selv. Ikke at han frikender danskerne, for så vidt som han nøje forklarer, hvordan de danske foranstaltninger direkte fører grønlænderne ud i de negative reaktioner. Men trods

denne kritik er holdningen overfor den danske politik som helhed meget positiv, og der tvivles i hvert fald ikke om den gode vilje, højst om evnen til at efterleve den. Samtidig peges der til overmål på de mange punkter, hvor grønlænderne synes at svigte og være usolidariske med forsøget på at rejse deres samfund.

Man kan ved læsningen af flere af disse anekdoter ikke frigøre sig fra den fornemmelse, at forfatterens kilder i for høj grad har været danskere, og at der blandt dem har været folk, der var nok så kritiske indstillede overfor grønlændernes indsats. Man tør ikke benægte de enkelte beretningers rigtighed, men de giver alligevel et noget tendentiøst billede af befolkningens holdning som helhed, og selvom der nu og da citeres grønlandske kommentarer, savnes der dog en stærkere redegørelse for, hvordan netop disse ting tager sig ud set med grønlandske øjne.

Forfatteren forholder sig gennemgående refererende, og i visse afsnit, hvor problemstillingen er meget kompleks, lader han simpelthen en hel del forskellige opfattelser komme frem til belysning af emnet, og han er ret tilbageholdende med at give sin egen mening til kende. Men det sker, og især i bogens sidste summerende kapitler, hvor fremtidens usikkerhed fremmanes, mærker man hans dybe bekymring for, om det skal lykkes at føre det grønlandske eksperiment til en lykkelig ende, og om danskerne – med al deres gode vilje – vil være så forhippede på at forme alting om i dansk skikkelse, at det bliver umuligt for grønlænderne at finde sig til rette i det. Wedins grundsyn er baseret på respekt for grundfæstede værdier og frygt for følgerne, når man i emsig fornyelsesmani skal eksperimentere og forandre på alle fronter. Og han har et klart blik for, at landets virkelige problem ikke er økonomisk og teknisk idag, men menneskeligt, og at det er her, den største indsats må gøres i de kommende år.

– Når man skal bedømmes udefra, kan man ikke forlange nogen mere saglig og loyal dommer end Wedin, og de svenskere, som læser hans bog, vil have fået en god indføring i de væsentligste grønlandske problemer. Det vil danskere også, og det kan man roligt benytte sig af.

Bogen er forsynet med mange fotografier, de fleste forfatterens egne, som stort set udfylder og supplerer teksten på udmærket vis.

Mads Lidegaard.